

Uredništvo: aprava Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 4001-4004. Uredništvo naročnine 20 lit. za inostranstvo 40 lit. — Cen. rač. Ljubljana 10.650 za naročnine in 10.294 za izdatke. Izključno zastopstvo: za oglaševanje in inostranstvo: UPI S. A. Milano. Repokopije ne vračamo.

SLOVENE

MAJ 1944

23

TOREK

Weiterhin erbitterte Kämpfe in Süditalien

Erfolgreich geführte Gegenangriffe - Nur örtliche Kämpfe an der Ostfront - 65 Feindflugzeuge abgeschossen

DNB. Führerhauptquartier, 22. Mai. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: An der italienischen Südfont griffen starke feindliche Infanterie- und Panzerkräfte weiter mit Schwerpunkt im Abschnitt Lenola-Pontecorvo an. Wiederholt in den Ort Pico eingedrungen. Feind wurde in sofortigem Gegenstoß wieder zurückgeworfen. Auch im Raum nordwestlich Pontecorvo warfen Gegenangriffe den Gegner nach Süden und beseitigten einige gestern errungene Brückenköpfe über den Liri. Im Pontecorvo toben erbitterte Kämpfe, in denen der Feind schwere blutige Verluste erlitt, ohne Erfolge zu erzielen. Ein deutscher Kampffliegerverband griff in der vergangenen Nacht motorisierte Kolonnen des Gegners im Raum von Fondi mit gutem Erfolg an. Bei den schweren Kämpfen der letzten Tage hat sich eine Flakbatterie der Luftwaffe unter Führung von Oberleutnant Bär durch besondere Tapferkeit auszeichnet.

Namen angloamerische ofenzive v Italiji

Berlin, 21. maja. DNB. »Deutsche Allgemeine Zeitung« ugotavlja, da je angloameriški napad na ozemlje jugozahodnem koncu italijanskega bojišča že četrti veliki nastop, ki so ga izvršili angloamerikanci proti nemški obrambi fronti južno od Rima. Novi poskus, da bi si ob obalni cesti in po dolini reke Liri naredili pot v Rim, so Nemci že pričakovali. Novo zavezniško podjetje v Italiji ni v toliko naperjeno na prekoračenje Apeninov, temveč hoče bolj z nakupljenim orožjem, gradiva in ljudi prisiliti nemško obrambo, da bi z večjimi koncentracijami čet na tem odseku odtegnila svoje čete z možnih ali pričakovanih bojišč. Časopis piše dobesedno: »Skoraj po desetih dneh te ofenzive vidimo, da so morali branilci sovražniku sicer res prepustiti nekaj ozemlja in nekaj krajev, da pa sta morali obe zavezniški armadi zato plačati ceno za razsinske razmere neverjetno visoko ceno slovesnih življenj.« Cassino sam je bil izpraznjen zato, ker je hotel general Alexander v tem operacijskem načrtu po grenkih izkušnjah prejšnjih mesecev sedaj Cassino obiti. Ta obkoljevalni manever pa je bil z relativno majhnim odmakalnim premikom prepuščen.

K napadu severnoameriških lovcev

Berlin, 22. maja. Mednarodni poročevalski urad je izvedel o večeršnjem napadu severnoameriških lovcev na nemško ozemlje naslednje podrobnosti: Oddelek kakih 120 enomotornih lovskih letal je priletelo preko Labe. Po dosežanju dospelih poročilih so lahke protiletalske baterije s sigurnostjo zbile 38 letal. Nadaljnji ameriški lovci so bili pokodovani ter so deloma goreli pri svojem odletu. Severnoameriška letala so nastopala v malih skupinah ter so napadla iz nizke višine predvsem osebnostne vloke in civiliste na cestah ali na polja.

Strahovalne bombe na italijanska mesta

Milan, 22. maja. Italijanski glavni stan je objavil nadaljnji pregled strahovalnih napadov angloameriških bombnikov, ki so bili izvedeni v zadnjih dneh na mesta severne in srednje Italije. Poleg številnih ljudi so postali žrtve sovražnikovih bombniških napadov tudi številni stanovanjski predeli, cerkve in dragoceni umetniški zakladi. Med Chiusiem in Cettono je bila napadena neka vatikanska avtomobilska kolona, ki je imela jasno vidne vatikanske znake ter je vozila živila za rimsko prebivalstvo. V Livornu so sovražni letalci metali težke

Grozodejstva tolovajev v Ukrajini

Berlin 22. maja. Kot v številnih ostalih ukrajinskih vaseh v zaledju bojišča jugozahodno od Gomlja, so tolovaji tudi v vasi Stvaski grozno pomorili prebivalstvo. Vaški starešina je o tem izpovedal naslednje: »Tolovaji, ki so jih oborožili Sovjeti, ko so boljševiki začasno vdrl na ta odsek, so ponoči neodolice prebivalstvo ter so nato takoj tudi izvršili svoje sode na nebrečanih žrtvami, katerih krike so slišali daleč naokrog. Doselej smo našli že 280 prebivalcev vasi, ki so bili vsi pomorjeni. Poleg tega pa smo odkrili še nove grobove, v katere so tolovaji spravili svoje žrtve. V enim izmed teh grobov sta ležala dva ubita starčka. Imela sta zlomljene kosti in izpahnjene sklepe. 17. maja smo v prisotnosti nekake nemškega vojaškega zdravnika in rodbinskih članov odprli grob, v katerem je počivala rodbina Tihonjuk, ki so jo ubili tolovaji. 45 letni Ivan Tihonjuk ter 12 letni Pjotr sta imela na glavi velike zvezočene rane, ki so, kot je ugotovil zdravnik, izvirale od udarca s sekuro. 35 letna Markava in 8 letna Marija Tihonjuk sta bili skupno s 4 letno hčerko Nino umorjeni z bajonetnimi sunki v glavo. Na bajonete so ti podiv-

še vedno ogorčeni boji v južni Italiji

Uspešno izvedeni protinapadi - Na vzhodnem bojišču le krajevni boji - 65 sovražnih letal sestreljenih

Führerjev glavni stan 22. maja DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Na italijanskem južnem bojišču so napadle močne sovražnikove pehotne in oklepniške sile dalje s težiščem na odseku Lenola-Pontecorvo. Sovražnik, ki je ponovno vdrl v kraj Pico, je bil v takojšnjem protinapadu vržen nazaj. Tudi na področju severozahodno od Pontecorva so vrgli protinapadi sovražnika proti jugu ter odstranili predmostja, ki so bila tekom večeršnjega dneva ustvarjena preko reke Liri. Za Pontecorvo o divljajo ogorčeni boji, v katerih je doživel sovražnik težke krvave izgube, ne da bi dosegel uspehe. Oddelek nemških bojnih letal je napadel v pretekli noči z dobrim uspehom motorizirane kolone sovražnika na področju Fondi. Pri težkih bojih zadnjih dni se je s posebno hrabrostjo odlikovala protiletalska baterija letalstva pod vodstvom nadporočnika Barga.

Rekordne izgube boljševiških tol

Beograd, 20. maja. Boljševiške tolpe na hrvaškem področju so v enem dnevu bojev izgubile preko 1.000 mrtvih ter številne ujetnike in prebežnike. Nemške in hrvaške čete so zaplenile 16 strojnic, 3 protitankovske topove, 3 metale granat, 3 protitankovske puške, preko 300 pušk in 62 konj. Vojski so dobili tudi mnogo tolnov, ki so služili tolpom kot prometno sredstvo. Beograd 20. maja. Boji, ki se že nekaj dni uspešno vrše proti neki boljševiški tolovajski skupini v jugovzhodni Hercegovini, se približujejo svojem koncu. Sovražna tolpa je bila večinoma uničena. V zadnjem dnevu bojev je znova izgubila 155 mrtvih.

Beniš prodaja čehe Sovjetom

Stockholm, 20. maja. »Morgen Tidningen« poroča iz Londona o novi politični senzaciji. Trenutno naj bi se namreč Stalin in Beniš pogajala o sklenitvi novega sovjetsko-čehskega pakta. Tokrat pa ne gre več za vojaško zasedbo dežele s sovjetskimi četami v primeru zavezniške zmage in za izročitev vse vojaške in politične moči trenutnemu sovjetskemu poveljniku in njegovim sodelavcem, temveč tvorijo predmet pogajanj gospodarska izročitev bivše Českoslovaške Sovjetski zvezi; praktično gre sedaj za popolno gospodarsko spojitve Češke s Sovjetijo. Gornja švedska vest pravi med drugim naslednje: Izredno važni sovjetsko-čehski gospodarski razgovori so že v svojem zaključnem stanju. V tukajšnjih gospodarskih krogih je vzbudilo posebno pozornost obvestilo, da so med pogajanjmi tako rešili težki valutni problem, da bodo kasneje izvedli stabilizacijo češke valute s pomočjo priključitve na sovjetski rubelj. S tem zvezano tesno sodelovanje narodnih bank obeh držav bo v največji meri predstavljalo uresničevanje tesnega sodelovanja, ki je v paktu predvideno. Temu primerno so bile tudi že izvršene potrebne priprave za posamezne podrobnosti na gospodarskem področju, kot na pri-

Angleška krivda

Bukarešta. Pod naslovom »Angleške obljube prinasa« Capitalac članek o angleški krivdi za to vojno. List piše: »Angleška krivda temelji predvsem v demagoškem sistemu neučinkovitih obljub, ki ga Anglija tako na široko prakticira in s katerim je že toliko narodov speljala na led. Nato se bavi s podrobnimi učinki te angleške metode od kitajskega spora pa do garancij Poljski. Norveški, Jugoslaviji in Grčiji. Končno obravnava Atlantsko listino kot neke vrste skupno bljubo jamstva vsem državam, zlasti malim, ki jim zagotavlja njihovo neodvisnost. Od te izjave so pretelka že tri leta, pravi romunski list, rezultat pa je ta, da so zavezniški dovolili Sovjetski zvezi, da ame zasesti Finsko, imeti svoje čete v Norveški, si do polovice vključiti Poljsko, popolnoma pa Baltске države. Gospod Beniš bo odprl sovjetsko podružnico v Srednji Evropi, v Jugoslaviji rovari Tito, grški in bolgarski komunisti pa delajo načrte o neki zvezi sovjetskih balkanskih republik. Anglija pa medtem še vztraja na svojih obljubah in zagotovilih ter opozarja na končno zmago. Ne upa si pa točno povedati, komu bo ta končna zmaga pripadla.«

Pomembna Tojova izjava

Tokio. DNB. Ministrski predsednik Tojo je izjavil v soboto zvečer v govoru, ki ga je imel v državnih kadetnici, da je Japonska s svojim stalnim prizadevanjem v zadnjih dveh letih spravila svojo vojno moč na tako stopnjo, da je sedaj pripravljena, da bo izkoristila prvo priliko, ki se ji bo ponudila ter zadala sovražnim četam odločilen udarec in tako preprečila sovražniško vname, da bi vojno nadaljeval. Tojo je nadalje izjavil: »Česarske garde so mirno spravile svojo bojno silo na tak višek, da trenutno lahko čakajo na priliko, da bodo sovražnim četam zadale odločilen

Romunsko vojno poročilo

Bukarešta. Romunsko vrhovno poveljstvo javlja o bojih dne 21. maja sledečo vojno poročilo: Ob spodnjem Dnjestru je prišlo do krajevnih spopadov na področju Grigoriopol. Naše čete so privedle več sto ujetnikov ter zaplenile mnogo vojaškega materiala. V srednji Besarabiji in Moldaviji ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Položaj Bolgarije

Sofija. O položaju Bolgarije piše nedeljski list »Duma« v svojem uvodniku v katerem pravi, da se je bolgarska politika tekom stoletij ravnala le po tradicijah in življenjskih potrebah svojega naroda. Kaki drugi postranski faktorji za krojevalne bolgarske zgodovine niso prišli v poštev. Ako bi hotel kdo bolgarski politiki podtakniti kaj drugega, potem ne bi razumel globokega smisla zgodovinskega razvoja bolgarskega naroda. Narodna enotnost je bila vedno prva in najmočnejša sila za ustvarjanje bolgarske usode. Opustitev tega jasnega stališča bi pomenila odstop od dediščine stoletij. »Duma« zaključuje svoj članek, da noben narod ni vkljub najhujšim zgodovinskim nevarnostim in grožnjam ne more opustiti svojih zgodovinskih pravic in interesov.

Japonci hitro napredujejo

Sanghaj, 22. maja. Cunkingški vojaški zastopnik priznava, da japonski nastopi v pokrajini Honan hitro napredujejo. Reuter govori v nekem posebnem poročilu iz Cunkinga celo že o ogrožanju Siana, glavne mesta pokrajine Senci, od koder vodi stara vdorna pot v pokrajino Sečuan. Japonske čete korakajo v dveh kolonah proti zahodu. Prva vzdolž lunghajske železnice, kjer je že dosegla Tajing, druga pa po dolini reke Lo, ki teče vzporedno z gornjo železnico. Slednja je po poročilih iz Cunkinga motorizirana. V Cunkingu se boje, da bodo Japonci obli trdnjavo Tungkuan, ki leži v kolenu Rumene reke. Cankajšek zahteva v vsem poudarkom, naj ameriško letalstvo na Kitajskem, ki se je doslej omejevalo predvsem na gverilsko vojno v Honanu, sedaj udari z vso svojo silo.

Vojaška uprava v Dalmaciji

Zagreb, 20. maja. Uradno javlja, da je poglavnik uvedel v sedmih hrvaških velikih župah, ki obsegajo vse Hrvaško primorje, vojaško upravo, ki ji bosta načelovala generala Beniš in Tomasevič. Istočasno je bil minister za osvobodeno dalmatinsko ozemlja dr. Edo Bulat razrešen svojih dolžnosti ter imenovan za državnega ministra pri ministrskem predsedstvu.

V uvedbi vojaške uprave v posebno ogroženih ozemljih vidijo pristojni činitelji najtrdnjše sredstvo, ki naj v vsakem primeru takoj in najbolj zaščiti koristi prebivalstva in države na teh ozemljih. Oba izkušena in dejavna generala bosta porok, da bodo vse naloge izvršene v zadovoljstvo ljudstva in države.

Nova tolovajska grozodejstva

Trst 22. maja. V gorovju okrog Učke gore v Istri, ki je bilo ta mesec očistoeno so pri iskanju pogrešanih prebivalcev okoliških vasi našli dosedaj že 12 trupel. Bile so to večinoma žene, ki so jih tolovaji po običajnem strelu v tilnik vrgli v nek 20-30 m globok prepad. Nekaterim žrtvam so bili odsekali glave, druge pa so našli z zvezanimi rokami. Vsi umorjeni so bili domačini, ki so jih boljševiški tolovaji odvlekli in jih nečloveško umorili.

Kratka poročila

Rim. Pri prenosu trupla leta 1944 umrlega papeža Pija X., ki so ga izvršili te dni z običajnimi obredi, so pokojniku odvzeli nekaj hrbeničnih vretenec, ki bodo služila kot relikvije.

Pariz. Tukajšnji tisk sporoča, da je De Gaulle po vesti v Casablanci izhajajočega »Petit Marocain« zahteval od portugalske vlade izročitev generala Nogueša in bivšega guvernerja Chatela.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanдреu, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanandreua, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanandreua, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanandreua, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanandreua, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika

Carigrad, 20. maja. »Cumhuriyet« poroča iz Beiruta, da so Angleži aretirali grškega ministrskega predsednika Papanandreua, potem ko se je bil v Libanonu sestel z grškimi emigrantskimi skupinami. Grki, Poljaki, Srbi in ostali pripadniki malih narodov, dobivajo sedaj kar po tekočem traku plačilo za svoje verno spremstvo, kar jim Churchillova širokopoteznost pri delitvi brd dnevno znova dokazuje. Predvčeršnjim so žrtvovali poljske »generale«, večeraj jugoslovanskega »ministrskega predsednika« in »vojnega ministra«, danes pa poroča turški list o aretaciji Grka Papanandreua. V treh dneh res lepa bilanca.

Madžarski parlament sklican

Budimpešta, 21. maja. Uradno poročajo, da je bila za ponedeljek, dne 22. maja sklicana na formalno seje poslanska zbornica. Delovno zasedanje parlamenta se prične v sredo, dne 24. maja. Ob tej priliki se bo Sztojeva vlada predstavila narodni skupščini. Zgornja zbornica je sklicana za 25. maja. Predtali bodo pismo državnega upravitelja o imenovanju nove vlade.

Naročajte 'Slovenca'!

Junaški boji naših mož in fantov v Trebnjem

Novo mesto, 20. maja.

Dejstvo, da so nemške in domobranske čete s tako energijo udarile iz Ljubljane, Grosuplje in Novega mesta na komunistične tolpe in jim prizadevale tako občutne izgube, zlasti pa ustvarile paniko v njihovih vrstah in splošen pobeg iz tolpe, je spravilo komunistične voditelje v resno zaskrbljenost. Na vse načine sedaj skušajo popraviti mučen vtis, ki ga njihovi porazi povzročajo med množicami kakor med prebivalstvom. Z lažmi skušajo svoje izgube utajiti, domobranske pa povečati. Saj so tistih 7 pri Žužemberku padlih Nemcev in domobrancev tako pomnožili, da je v londonskem radiju iz številke 7 nastalo 700, za nameček so pa še dodali, da so zaplenili 21 tankov.

Ker pa vidijo, da njihovim lažem nihče več ne verjame, bi radi dvignili moralo svojega obupanega moštva tako, da bi kako domobransko posadko »likvidirali«. Tako so v zadnjem času poskušali že v Trzinu, v St. Jerneju, v Žužemberku in sedaj še v Trebnjem.

V ponedeljek, dne 15. maja, je dobila domobranska četa nalog zasedati Trebnje. »nepremagljivo« komunistično postojanko. Že pri Sveti Ani nad Mirno pečjo so naleteli na močno komunistično zasedo, ki so jo po kratki borbi, v kateri je padlo precej komunistov, zapodili v beg. Tudi cesta je bila na več krajih minirana pa so vsa nevarna mesta srečno brez nezgod prešli in tudi brez nezgod dospeli v Trebnje.

Takoj so se lotili dela: začeli so graditi bunkerje in utrjevali položaje zlasti na višinski točki nad pokopališčem v pot, ki vodi v Cvibeli. Komunistom to seveda ni bilo v račun. Še isti popoldan so začeli napadati, a le v kratkih sunkih. Vrgli so več granat iz težke havbice, ki pa po večini sploh eksplodirale niso. Z napadom so nadaljevali zvečer in ponoči. Vendar mine, ki so padale le v bližino, niso zadele in niso napravile nobene škode.

Prvi napad ni uspel

V Trebnjem je bila domobranska četa s komandirjem nadporočnikom na čelu in dva voda čete s komandirjem poročnikom pod poveljstvom nekakega stotnika, vsega skupaj dve sto mož. Komunisti so zbrali vse, kar »leže in gre, da bi postojanko »likvidirali«. Napadlo je pet »brigad«, dve pa sta držali zasedo. Med tolovaji je bilo tudi veliko število badogilevskih izvajalcev. Obstreljevali so postojanko s topovi in tremi težkimi minometi, nakar so »napovedali juriš«. Res so prišli v neposredno bližino domobranskih bunkerjev, v bližino žične ovire, nakar so naši fantje »prijeli nanje hud ogenj. Prišli niso bili, da so se vrnili s krvavimi izgubami. Na bojišče je obležalo preko 60 mrtvih, »kateri so, čim se je zdanilo, deloma zavlekli v zaledje, deloma pa pustili na bojišču.

Domobranske izgube

Naših sta do takrat padla dva: Ogulin Alojzij iz Osojnika in Springer Alojzij iz Gor. Podgoršta. Prvi je bil zadet od strojnice, drugi od mine. Do poznega jutra je težko orožje še vedno delovalo. Potem so ponehali z napadom, naši fantje pa, katerih morala je bila odlična, so medtem utrili bunkerje in poškodovane popravili.

»Prvi bunker smo že zavzeli«

Pravi ples se je začel v torek, 16. maja. Pri položajih in v trgu samem so padle druga za drugo granate iz težke in lahke italijanske havbice. Poškodovan je bil zopet en bunker, katerega so naši fantje takoj, ko je nastopilo nekaj zatišja, popravili. Trg sam je zelo poškodovan in menda je le redka hiša, ki ne bi imela nobene poškodbe. Šipe so sko-

raj vse pobite, preluknjane je tudi večina streh. Prebit je bil tudi cerkveni stolp in strop v notranjosti cerkve. Kljub divjemu obstreljevanju so se fantje izredno junaško držali. Ves čas ni nihče obupal. Edinstven primer drznosti pa je pokazal domobranec Slak Andrej, ki je v domenu s sotorci istega bunkerja zaklepal napadajočim komunistom: »To variš, le bliž! Prvi bunker smo že zavzeli! Osem komunistov je njegovi nakani naselilo in prišlo v bližino. Sledilo je kratko povelje: »Palite in vsi so se zgrudili zadeti od strelcev iz strojnice.

Napad na Novo mesto

Prvi zanesljivi znak, da komunisti resno napadajo Trebnje, je bil dražilni napad na Novo mesto v noči od ponedeljka na torek. Kljub temu, da napad ni bil resno mišljen, je odgovorilo naše topništvo, od katerega je padlo nad 30 komunistov v okolici Gotne vasi in Sv. Roka. Na nekem kozolecu se je tiščalo 15 komunistov, granata je zadelo v polno in pet jih je bilo na mestu mrtvih.

Komunistična zaseda v Kačji ridi pobita

Da pregleda teren, je odšla v sredo naša oglednica iz Novega mesta v smer Kačje ride, kjer je naletela v bližini ceste na kolono IX. brigade. Vodil jo je »Brko« iz 32. čete, ki je naslednji dan padel pri Gradišču. Napd se je izvršil nenadoma in v trenutku je obležalo na mestu več komunistov. V hitrici so jih našli 18. Med padlimi sta bili tudi dve komunistki in 6 Mongolov. V zmedji, ki je nastala zaradi drznega juriša, je bilo tudi mnogo ranjenih. Ujet je bil en komunist, zaplenjena pa protitankovska puška tri lahke strojnice, več pušk in municije. Izvidnica se je vrnila brez vsakih izgub.

Med identificiranimi je bil politikomisar 3. čete II. bataljona Petrič Slavko iz Sodražice, namestnik komandirja Lekani Jože iz Pudohe »Matjone«, namestnik komisarja Podobnik Danilo iz Smartnega pri Tuhinju, Mihelič Andrej z Bloka, Benčina Ivanka iz Ribnice ter namestnik komandanta bataljona, katerega imena pa ni bilo mogoče ugotoviti.

Ponovni napadi na Trebnje zavrnjeni

Vse komunistične tolpe so se koncentrirale okoli Trebnja, ker so hotele na vsak način in za vsako ceno postojanko »likvidirati«. Po zanesljivih virih je napadalo Trebnje nad 2000 tolovajev, torej desetkratna premoča. Domobranci so vse napade gladko odbili. Kljub temu, da sta bila od minometov dva naša težka mitraljeza uničena, so fantje napadajoče komuniste krepko odbijali. Na nekem odseku je mina iz težkega minometala bunker celo zasula, toda fantje so se izvlekli iz ruševin in z nezmanjšano silo odbijali napad iz zaslonu napravljenih jarkov. Zopet drugje je mina zasula naš minomet in minometala vrgla nekaj metrov stran. Brez oklevanja se je pobral, izkopal minomet in ponovno pošiljal mine na napadajoče komuniste.

V sredo je bilo opaziti, da so komunisti dobili ponovno ojačanja. Svežim silam se je okrog pol dveh posrečilo zavzeti dva naša bunkerja, toda ne za dolgo. V drznem napadu so jih naši že v četrt ure zopet osvojili in pogladi sovražnika daleč odstranili. Pri tem se je pokazal izredno junaškega, hrabrega in hladnokrvnega g. nadporočnik Frančič, ki je s svojo brzostrelko vedno sipal smrt tam, kjer je bila potreba največja.

Proti večeru so komunisti obstreljevanje s težkimi orožjem stopnjevali in hkrati jurišili iz treh strani. Izstrelki topov in treh težkih minometov so padali na gosto po vsem Trebnjem. Iz neposredne

bližine je protitankovski top uničil tri naše bunkerje. Položaj je postal sprčo neprestanih napadov kritičen. Naši hrabri borci so vsi brez vsakega počitka vztrajali do zadnjega.

Taktičen izpad brez žrtev

Okrog pol 8 zvečer, ko se je prvim komunistom posrečilo vdreti v postojanko v dveh krajih, je bilo dano povelje za izpad, ki je bil izvršen tako nenadoma, da so komunisti, misleč, da naši jurišajo na našo zasedo v gradu, iz njega prestrašeni zbežali. Ko so nakano spoznali, so se znova podali na položaje in z več mitraljezi sipali ogenj na most, preko katerega je vodila pot na-

V Vel. Laščah so izkopali 52 turjaških borcev, ki so jih komunisti pomorili pred 8 meseci

Vel. Lašče, 20. maja.

Osem mesecev je minilo, odkar so komunisti zverinsko pomorili 52 najboljših borcev s Turjaka. Po osmih mesecih so bile nedolžne žrtve komunizma odkopane.

Dne 19. maja 1944 se je zbralo mnogo ljudstva, zlasti sorodnikov umorjenih mučnikov ter njihovih prijateljev in so skupaj z domobransko oboroženo četo odkopali pri kolodvoru dvojne grobišče. V enem od njih, v spodnji jami v bližini postaje sta počivala v grmovju prav plitvo zakopana prof. Petelin in Pograjc. V drugem grobu nad postajo kake četrt ure proč med bukvami in skalami v kraški kotanji pa je počivalo 40 trupel, dočim so bili malo naprej posebej pokopani dr. Kožuh, sodnik Zalokar, oba Rožanca in še pet drugih. Domačini, ki so jih komunisti 20. septembra prišli, da so morali pokopavati turjaške žrtve so te znane žrtve iz Vel. Lašč sami nalašč posebej pokopali, ker so vedeli, da bo komunistična revolucija potihnila in da jih bodo takrat domači izkopali.

Velika množica, ki je prisostvovala pri odkopavanju mrtvičev je prihitala tudi iz Skočjana in iz Dobrepolj. Ko so mrtvice izkopali drugega za drugim in jih dajali v krste, ki jih je preskrbela občina Vel. Lašče, so domačini hitro prepoznali svoje. Trupla so bila močno poškodovana, zlasti tista, katera so bila zagrebljena bolj pri vrhu. Bolj kakor po obrazu so ljudje spoznali svoje po obleki, zlasti po srcah. Nekatera trupla pa so bila brez vsake obleke, ker so jim komunistični zločinci pobrali vse in jih popolnoma gole streljali. Tako ni bilo mogoče prepoznati 14 trupel. Izkop je bil končan ob 4 popoldne, nakar so krste z mučniki pripeljali na pokopališče v Vel. Lašče in jih razdelili v tri skupine: v velikolaško, skočjansko in dobrepoljsko. Med skočjanskimi je bilo 25 domaćinov, med njimi komandant Zuraž, njihov poveljnik. Dobrepoljcev pa je bilo 9, med temi Šušter Alojzij iz Vidma, Mustar Janez iz Kompolj, Miklič iz Ambursa, Blatnik Vene in Blatnik Ludvik iz Ratij, Perko Pavel iz Ambursa, Kenik Jože iz Bakere pri Ambursu in Mesojedec Jože iz Zagorice pri Vidmu. Poleg dr. Kožuha, obeh Rožancev sodnika Zalokarja in Pograjca ter Capudra in učitelja Osterca, so v Vel. Laščah pokopali vse druge oddaljeneje in tiste, katere niso pozrli.

Pokop se je pričel v soboto 20. maja 1944. Velike množice iz vseh krajev so prihitele na pogreb ter s svojo udeležbo počastile mučnike iz turjaških bojev. Zbralo se je veliko pogrebcev iz okolice Vel. Lašč, ki so prihitali, čeprav ni bilo tako splošno znano, da se bo izvršil pokop, kakor tudi iz Skočjana. Dobrepolj in iz Sv. Gregorja. Iz Ljubljane pa je prišla skupina, med temi g. Jegličeva, ki se je veliko trudila za izkop pok. dr. Kožuha in Zalokarja, ter ga. Petelinova in sestra obeh Pograjcev. Prišli so tudi nekdanji tovariši iz grozot na Turjaku Franc Malovrh, Tone Pold in Jaka Mavec. V dopoldanskih urah so mrtvice odpravili najprej v Skočjan. Zanimivo je bilo, ko so nekateri dobri Velikolaščani želeli, naj bi vsi mučniki počivali na velikolaškem pokopališču, pa so jih skočjanci želeli domov. Dobrepoljanci so hoteli odpraviti s seboj tudi komandanta dobrepoljskih padlih borcev Antona Perneta, toda zaradi želje sorodnikov je bil prepeljan v Ljubljano na veliko žalost dobrepoljskega ljudstva.

V Vel. Laščah je izvršil pogreb turjaških žrtev domači kaplan Jože Pirč, dočim je skočjanske pokopal g. svetnik Zupančič Janez, ki je tudi prišel v svojo domaćo faro na pogreb svojih najboljših faranov.

Popoldne se je vršil pogreb v Dobrepoljah. Z avtokolono pa so bili v Ljubljano prepeljeni dr. Kožuh, sodnik Zalokar, oba Rožanca, Perno Tone in profesor Petelin. Na pokopališču v Vel. Laščah pa počivata dva komandir iz Boštjana Pograjc in učitelj Osterc v skupnem grobu. V bližini pa komandir iz St. Jurja Danilo Capuder.

Dogodki v Vel. Laščah so globoko odjeknili v dušah domaćinov. Terencem pa so se obudili grozni spomini in njihova krivda postaja vedno večja. V zavesti velike krivde nad nedolžnimi turjaškimi žrtvami je izjavila proslula Cilka Brodnikova, ko so jo nagovarjali naj pusti življenje pri komunistih in naj se vrne v Vel. Lašče: »Vrnila bi se, ko ne bi bilo tistega pri kolodvoru,« namreč groznih pokoljev in krivične usmrtitve najboljših turjaških borcev. V ljudse se je porajala zavest, ko so gledali svoje najdražje, da bodo njihove žrtve poklicale skorajšnjo zmago pravice. Domobranci pa, ki so prisostvovali izkopom in pogrebom, so še bolj trdno sklenili komunistom dokončno iztebiti.

šega prodora. Prav tako so iz postojnega poslopja merili na isto točko, tako da je bil most pod pravim osredotočenim ognjem iz 8 strojnic. Če se pomislimo, da je bila tam žična ovira in so morali naši fantje čez njo, je naravnost čudovito, da sta bila pri tem prodoru ranjena le dva.

V ogorčeni borbi, ki je trajala 30 ur skoraj brez predelka, je padlo nad 160 komunistov.

Junaštvo brez primere

Junaštvo, ki so ga pokazali novomeški domobranci v zadnjih bojih, se ne da popisati. Posamezne epizode iz bojev so čudovite in kažejo naravnost legendarno požrtvovalnost in udarnost naših mož in fantov. Novomeški domobranci kljub temu vztrajajo in so porok, da bo komunistem na Dolenskem dokončno uničen.

Na branik za domovino!

Na branik za domovino kliče vsakogar silni naš glas kliče k sebi vso mladino, ki spozna, da prihaja nov čas!

Naj se le zdvijajo in besne sovragi naša pot nas vodi k zmagi! Naj se le zdvijajo in besne sovragi naš nov duh zdaj vodi k zmagi!

Za svetinje svojih dedov svojo vero, poštenje, svoj dom vedno budno smo na straži in skruilcem pripravljamo zlom!

Naj se le...

Za pravico se borimo, naši mrtvi nam dajejo moč, če bo treba, jim sledimo tudi v smrt skoz vihar, skozi noč!

Naj se le...

Na braniku svoje zemlje neomajno stojimo mi vsi, za svoj narod za slovenstvo smo preleti pripravljeni krili!

Naj se le...

Naj nikdo ne vztraja v zmoti, mi gremo prek ovir, preko zla, času novemu naproti, vse ustvarja, gradi moč duhal!

Naj se le...

Iz Trsta

Umetniška razstava. V umetniški galeriji na Corsu razstavlja te dni svoja dela slikar Edvard Devletta, ki je pred kratkim imel velik uspeh s svojo razstavo v Vidmu.

Umrla so: Mevk Ema, Kodarin Andrej, Petrinon Simon, Plet Laura, Medved Marij, Henrik Valmarin in Avgust de Reya.

Posebno dovoljenje za bivanje v Trstu. Prefekt tržaške pokrajine je izdal odredbo, po kateri morajo vse osebe, ki prihajajo v Trst iz drugih pokrajin in ki nameravajo ostati v mestu dalj kot 7 dni, zaprositi posebno dovoljenje za bivanje v teku enega tedna njihovega bivanja v Trstu, istotako velja to za vse tiste, ki so prišli v Trst po 1. juliju 1943. Prošnje je treba vlagati na Prefekturo, Ulica 30. oktobra 7. Kršiteli te odredbe bodo kaznovani po odredbi Vrhovnega komisarja do 20.000 lir in do 3 mesecev zapora. Naredba je stopila v veljavo 15. maja.

Iz Gorice

Dva vola so neznan tatovi ukradli iz hleva deželne umobolnice v Gorici. Škoda pravijo, da znaša nad 30.000 lir.

Nesreče. 58 letna Ana Petrelli iz Gorice je padla ter se poškodovala po spodnjem delu telesa. Zdravitvi se bo morala najmanj dva meseca. — Sedemletni Kamil Sirk iz Dolenja v Brdih se je igral z ročno granato, ki se mu je razpočila ter ga nekaj ranila. Imel pa je prav za prav srečo, kajti v treh tednih bo najbrže zopet zdrav. — 67 letna Marija Mužina iz Ribemberga si je pa pri nerodnem padcu zlomila desno roko v zapestju.

Kanal. Z vesoljem moramo sporočiti, da je novi slovenski časopis »Goriški list« prišel tudi k nam. Prav zadovoljni smo z njim, saj smo dovolj dolgo morali pogrešati domačega časnika. Vsa številna ofarska literatura, s katero so nas dozdaj »osrečevali«, se lahko skrrije pred pogumnim pisanjem »Gor. lista«.

Zopet smrtna nesreča s strelivom. V mestno bolnišnico so pripeljali 27 letnega Albina Valentiniča, ki je bil tako težko zadet od drobecv eksplozivne granate, da je svojim ranam podlegel.

»Kraljica vzhoda« na frančiškanskem odru

Dijakinje, gojenke konvikta »Notre Dame« so v nedeljo ponovno vzprijeli igrati »Kraljica Vzhoda«. V to privedel je bilo vloženega toliko truda in mladega idealizma, pa tudi tako lepo je uspelo, da moramo o njej kratko poročati.

Igra sama sicer nima kakih močnih dramatskih zapletov in dejanj, pač pa je lepa zgodba o mladem dekletu, ki ji je zgodaj vzamejo starše, ona pa mora kot sužnja daleč v tujino. To mlado Rimljanke potem kupi kraljica Vzhoda. Dekle ima rada in jo hoče postaviti za prvo svedenico. Toda Rimljanke spozna Kristusa nauk, ki se ga oklene z vso mlado dušo. S tem pa je tudi zgubila naklonjenost kraljice. Spet mora po svetu, pa zaradi krivice in zasmehovanja njena duša po Gospodovem vzgledu blagoslovila tiste, ki je preganjala. Končno najde obeta, srečo in čast, kraljica pa je ponižana in premagana. A dobro dekle se skloni k njej in ji pomaga. Tako dela kristjan. Čeprav je zgodba odmaknjena v preteklost in nam ni tako blizu, je vendar v njej lepa in globoka misel, misel krščanske ljubezni, dobrote in odpustanja. Neimenovani dramatik je v to misel položil vse teže.

MLADE igralke so spretno in z velike sigurnostjo rešile svoje vloge, kolikor je pač pri nepoklicnih igralcih to mogoče. Vsak prizor je bil skrbno in v vseh podrobnostih izveden, tako da je bilo čutili močno in zelo vajeno vodstvo režiserja. Nekateri množični prizori zlasti z otroki, so tako lepo izvedeni da včasih niti v poklicnem gledališču ni takih. Petje je bilo ubrano, obleke skrbno pripravljene in zgodovinsko resnične. Prav tako tudi scena.

Prireditelji so dosegli svoj namen, v ga moramo samo pozdraviti. Tak nastop je gotovo velike važnosti za dijakinje. Pripravile pa so tudi svojim staršem in ostalemu občinstvu lep in prijeten popoldan. Vračali so se z globokim očističujočim mislijo. J. Lestinsky.

Ozadja angleške politike na Balkanu

Zeneva 20. maja. Sovjetsko-ruske cilje na Balkanu odkriva dolgoletni dopisnik INS-a na Balkanu in na Bliznjem vzhodu Ray Brook v daljšem članku, ki ga objavlja močno protiangelsko usmerjeni francosko-kanadski časopis »Le Bloc«. Iste časnost odkriva Brook, čemu se Anglija v korist Sovjetski zvezi odpoveduje svojim balkanskim interesom in čemu je zaradi te angleške politike svoječasno Turčija prekinila pogajanja z Anglijo.

Dopisnik pravi, da sta orožje in denar za državljansko vojno v bivši Jugoslaviji prišla iz Sovjetske Rusije, kjer pa je moralo dati domače prebivalstvo. Cilj te državljanske vojne je politična in vojaška prepoplitev dežele z boljševiki, ki naj bi se končala z zasedbo z rdečo armado, pri čemer bi stala na koncu tega razvoja priključitev sovjetski državi. Sovjetska Rusija si tozadovoljno načrtno ustanavlja svoj obrambni pas, ki ga sestavljajo jugovzhodne, vzhodne, srednjeevropske ter baltske države.

Brook piše, da britanska kairska cenzura — ista, ki je tako katastrofalno črtala določila o kairski in teheranski konferenci — ne pušča nobene vesti, ki bi poročala kaj dobrega o Mihajloviču. Namesto tega je London izdal nova poročila, s katerimi le še bolj utrjuje vpliv boljševikov v vzhodni in jugovzhodni Evropi. Te nove smerne so prepovedale tudi vsako kritiko politike londonskega zunanjega ministrstva ter washingtonskega državnega tajništva.

»Kot dolgoletni dopisnik na Balkanu, v Turčiji, na Bliznjem in Srednjem vzhodu, s katerega sem se šele nedavno vrnil, sem vsa ta londonska pisma in ustna navodila in prepovedi sam videl in slišal.«

Kairski in londonski cenzorji so zahtevali tudi potvarjanje poročil, da bi se priključili komunističnim Titovim tolpam. Brezglasno delajo vse, da bi podpirali Titovo komunistično vlado.

Prav tako se vrši velikanska eleparija s poplavo komunikacij, ki jih v zaveznikiških državah razširjajo o neklih domnevnih vojaških uspehih Titovih tolp, piše Brook nadalje. Celo reeni angleški in ameriški listi so naselili tem lažem. Pri tem pa jih njihovi uradni informacijski organi ter zunanja ministrstva še podpirajo.

Brook se nato vprašuje, čemu hodi britanska politika ta pol? Takole odgovarja: Politični oportunizem zahteva trenutno od Angležev, da na Balkanu popuščajo pred boljševiškim pritiskom, da bi tako dobili svobodne roke v zahodni Evropi ter obdržali svoj vpliv v Indiji, Afganistanu ter to, kar jim je še ostalo v Iranu. Ta oportunizem je seveda kot hladna prba deloval na male zavezniške vlade, ki so iskale v Londonu zaščito, zlasti se, ker jih je Anglija zvalila k sebi s premetnimi besedami o samoodločitvi narodov. Dopisnik pravi, da so kljub vsemu divjemu kričanju boljševiških propagandistov cilji sovjetsko-ruske balkanske politike kristalno jasni: zasedba, gledališko glasovanje pod nadzorstvom rdeče armade ter končno vključitev bivše Jugoslavije in njenih okoliških držav v sovjetsko-rusko državo. Angloameriški tisk pa je zaradi navodil svojih vladnih informacijskih uradov postal s svojim poročanjem prav pomočnik te sovjetske politike. Ako vprašaš odgovorna mesta, čemu tako delajo, ti na tvoje besede le hladno zmigajo z rameni ter odgovore: »Vse je le politika. Mi izvršujemo samo naša navodila.« Toda za Ameriko Balkan preneseno veliko pomeni. Drugeče je z Anglijo, ki je že itak izgubljena. Tega ne more premeniti niti dejstvo, da se je v zadnji minuti zavedla svoje stare imperialistične politike in se vrnila k političnemu oportunizmu. Brook zaključuje svoj članek: »Diplomacija Sovjetske Rusije je grozna. Po vsem tem, kar smo videli v zadnjem času, lahko pričakujemo, da bo v kratkem še groznejša.«

Junak med junaškimi novomeškimi borci

V boju proti komunizmu je junaško padel Zupančič Alojzij

Novo mesto, 20. maja.

Dne 18. maja 1944 je v boju junaško padel Zupančič Alojzij iz Biške vasi, po vsej Dolenjski znani »Brko«. Točno pred dvema letoma je s sedmerimi sobori iz Mirne peči odšel od doma in začel odločen protikomunistični boj. To je bila udarna četica, ki se je skrivala pod komunističnim imenom: »Elitni udarni štajerski bataljon«.

Domači dom so mu komunisti dvakrat izropali, starše pregnali, ubili brata Franceta, blatili njega in družino in vse hudo zoper njega govorili, a ostal je neomajno zvest svojemu svetemu boju. Nikomur ni ostal ničesar dolžan, ne nasprotnikom, ne oklevajočim in tudi zvestim ne. Vsakemu je povedal resnico v obraz, čeprav je zapelko. Njegov zunanji nastop je bil bojevit, drzen, njegova dejanja. Duh, mišljenje, sposobnosti, voljo, um in naziranje — svoje življenje je daroval za blagor očetnjave prav kakor se je izrazil pred odhodom k oboroženemu nastopu zoper komunizem: »Za vero in narod sem pripravljen dati svoje življenje.« Bil je fant, v katerem ni bilo zvljake. Govoril je: da ali ne, vmesnega ni bilo. Nikoli ni zaostajal, povsod je hotel biti in je tudi bil prvi. Prvi v borbi, prvi v drznosti, prvi v navdušenosti.

nostil. Bil je dvakrat ranjen, enkrat zelo nevarno, a njegova kreпка narava, duh in volja so ga kmalu usposobili za nove borbene podvige. Javorovica nad St. Jernejem ga ne bo pozabila, Dobrava pri Prečnu tudi ne, poznajo ga trebeljski hribi in Sentruperška dolina, pozna ga Dolž in njegova okolica in Mirna peč prav dobro, še najbolj pa so ga poznali komunisti, pri katerih se je širil glas o njegovi bojevitosti in drznosti. Zato so imeli tudi velik strah pred njim. Kjer se je pojavil »Brko« — to ime si je nadel še v »elitni štajerski brigadi« — in njegovi, tam se ni smela slišati beseda umik, pač pa so pred njim komunisti panično bežali. Še dan pred njegovo smrtjo je njegov vod v Kačji ridi naletel na kolono IX. komunistične »brigade«. Napad na to kolono je Brko izvršil tako natančno, da je na mestu obležala množica komunistov. V hitrih so jih našli 18. Ujel je enega komunistov, zaplenil protitankovsko puško, tri lahke strojnice, več pušk in municije. Patrola se je vrnila brez vsakih izgub in ranjenec.

Naslednji dan, v sredo pred Vnebohodom, je šla njegova četa proti Trebnju. Ne daleč od njegove rojstne vasi na cesti Mirna peč—Jordan Kal je naletel na večjo komunistično zasedo. Tu se je z njim srečala smrt, ko ga je krogla zadela naravnost v čelo in je na mestu izdihnil. Počival bo na mirnem pokopnem mestu pokopališča ob grobu svojega brata Franceta, ki je tudi med prvimi protikomunističnimi borci dal svoje življenje za srečno budočnost našega naroda.

Toda življenje takih junakov kot je bil Brko se s smrtjo ne konča, ampak šele prav začne. Brko je simbol in zgled odločnega protikomunističnega borca. Njegov borbeni, junaški duh je prešel na vse novomeške udarne čete. Strahu, ki ga je Brko sejal med komunističnimi tolpami že s svojim pojavom, komunisti niso rešeni. Vsi novomeški domobranci bodo po svetlem zgledu Alojzija Zupančiča-Brkova nadaljevali boj, dokler ne bo uničena zadnja komunistična topla, ki še bega po slovenskih gozdovih.

47 - 42 - 90 - 72 - 66 - 11 - 2 - 22

so prve številke, potrebne za tombolski dobiček

Do danes je bilo objavljenih 25 števil. Podlagi teh je bilo zadetih 450 dvojk, 180 trojk, 180 četverok in 120 petoric; skupaj 970 dobitkov.

Ves ta teden bomo objavljali številke, potrebne za tombole; zadnje bodo objavljene v nedeljo, 28. maja.

Vse do zdaj izrečane številke kažejo naslednjo sliko, kakor kaže razpredelnica, ki jo objavljamo.

To razpredelnico izreže in vsak dan vpiše v njo nadaljnje številke. Kdaj bomo delili knjige, bomo končno objavljali jutri. Izvemski Oljki, ki je v tisku, so vse knjige že v knjižnicah in bodo te dni gotove.

2						8	
11	12					17	20
21	22	23					30
	32				36		
41	42		44	46	47	48	49
51							59
		63			66		69
	72		74	76	77		
				85	86	88	90

† Minka Triller

Skoraj vsa Ljubljana jo je poznala, čeprav si jo marsikdo ne bo ob samem imenu mogel predstaviti. Minka Triller je namreč bila domača postrežnica pri svoji teti Katrci Primožič v gostilni »Pri Katrci« pod Rožnikom, doma pa je bila z močnega grunta v Veštru pri Škofji Loki pri »Pertetu«, hčerka enega najuglednejših kmetov v starolški fari. Ze pred 18 leti je pomagala teti v Škofji Loki in se z njo preselila v Ljubljano in je vsa ta leta stregla njenim gostom, ki so jo vsi ljubili kot postrežljivo, mirno, tiho in nad vse pošteno dekle. Da se je gostilna tako opomogla, je v veliki meri tudi zaslug te skromne, tihe in mirne postrežnice. Pred nekaj tedni jo je v svojo silo napadla zahrbitna bolezen, ki jo je strla sredi njenih najlepših let. Pred dnevi jo je obiskal oče, ob smrti pa mati, v katere naročje je izdihnila danes 22. maja ob 9 svojo dobro dušo. Pogreb bo v sredo ob 4 popoldne iz hiše žalosti na pokopališču.

lišče na Viču. Dobro Minko bodo ohranili v spominu mnogi Ljubljančani, ki jim je s tako ljubeznijo in vdanostjo stregla.

Naj počiva v miru, njenim staršem in sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

Novi grobovi

† Jože Blatnik. Umrl je v Ljubljani posestnik in zidarski mojster Jože Blatnik, star 65 let. Pogreb bo v sredo ob pol treh iz kapele sv. Frančiška na Zalah.

† Johana Pristov. Umrla je v Radovljici po daljšem bolehanju Johana Pristov v visoki starosti 85 let. Pokopnica so pokopali dne 15. maja na ondotnem pokopališču. V Ljubljani se bo brala za njo maša zadušnica v petek, 26. t. m. v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda ob 7 zjutraj.

† Pire Martin. V Mateni je umrl posestnik g. Pire Martin. Blagoga rajnega so pokopali na domačem pokopališču na Igu pri Ljubljani.

† Oton Vidic. V Ljubljani je izdihnil g. Oton Vidic, višji železni sodni svetnik in pok. Rajnega bodo pokopali v sredo ob 2 popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

Naj rajnim sveti večna luč! Vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Za današnji dan

Koledar

Torek, 23. velikega travna: Janez Rossi, apoznavalec; Desiderij, škof in mučenec; Basili, škof in mučenec.

Sreda, 24. velikega travna: Pomoč kristjanov; Suzana, mučenica; Afra, mučenica.

Dramsko gledališče

»Nevesta s krono«. Red Prvi. Ob 18.

Operno gledališče

»Carmen«. Izven. Ob 18.

Kino Matica

»Indijski nagrobni spomenik« ob 15, 17, 19.

Kino Union

»Bal Paré« ob 14 in 19.15.

Kino Sloga

»Vestnost obmejnega uradnika« ob 16, 19.

Lekarniška služba

Nočne službe imajo lekarni: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deklanjšek, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Zgodovinski paberki

22. velikega travna

337. leta je ugrabila smrt prvega krščanskega cesarja Konstantina Velikega. Po odstopu Dioklecijana, ki se je po tridnevnem vladanju umaknil v svojo palačo pri Saloni v Dalmaciji, da bi mirno preživel zadnje dni življenja, so nastale v rimski državi zmede in borba za nasledstvo. Britanske čete so oklicale za cesarja Flavija Valerija Konstantina, glavno mesto Rim pa Valerija Maksencija. Kot na Zahodu se je godilo tudi na Vzhodu. Vstala je cela vrsta pretendentov za cesarski naslov. Odločiti je moral meč, Konstantin se je v začetku držal bolj v ozadju in je dovolil opravka z Germani, ki so ponovno vdrl preko Rena in Donave. Po zmagi nad Germani je prišel Konstantin v hud spor z Maksencijem. Oba sta iskala zavaznikov v vzhodnem delu države. Konstantin se je zvezal z Licinijem, Maksencij pa z Maksiminom Dalo. Po teh pripravah je vdril Konstantin v Italijo, porazil ponovno Maksencija v Padiški nižini, nato pa korakal na Rim. Ndaleč od mesta, pri mulvijskem mostu (Ponte Molle) je prišlo do odločilne bitke, Maksencij je bil popolnoma premagan, našel je smrt v Tiberi. Konstantin je postal edini vladar v zahodnih provincah in v Italiji. Z Licinijem sta izdala 313. leta v Milanu edikt, v katerem sta priznala krščanstvo svobodo in enakopravnost s staro vero. Konstantinu naj bi se po krščanski legendi pred bitko pri mulvijskem mostu pokazal na nebu križ z napisom: »V tem znamenju boš zmagal.« In res so šli njegovi vojniki v bitko z napisi začasnih krstnih imen Jezus Kristus na ščitih. Pod vtišmo te zmage se je nato Konstantin odločil za krščanstvo. Odslej je mnogo storil za širjenje in utrditev Kristusove vere, čeprav se je dal sam krstiti šele na smrtni postelji. Na njegovo pobudo se je sestel prvi občni cerkveni zbor v Niceji 325. leta in zavrgel krive nauke alexandrijskega svečenika Arija. Ko se je kasneje Licinij zopet približal poganom in začel krstiti svobodo kristjanom, ga je Konstantin premagal in postal edini vladar v obširni državi. Sedaj je preuredil vojsko in upravnou ureditev rimske države ter je zgradil ob Bosporu novo prestolnico, ki je po njem dobila svoje ime — Konstantinopol (Carigrad). Konstantinu so že stari zgodovinarji nadeli naslov Veliki, ker je preuredil in obnovil državo s tem, da je dal krščanstvu svobodo in ga pritegnil k javnemu udeleževanju in sodelovanju.

1813. leta se je rodil znameniti komponist Richard Wagner.

Cepljenje zoper koze

Današnji torek, 23. maja, ob 16 naj prinese otroke k obveznemu cepjenju starši iz okraja Prule v ljudsko šolo na Prulah, starši iz Štepanje vasi in okolice ob 16. uri v Kregarjev salon v Štepanji vasi, starši iz Barja pa ob 17 v gostilno Sierle na Ižanski cesti.

K pregledu naj današnji torek ob 16 prinese pred tednom cepljene otroke iz okolice Japljeve ulice v mestno zveščišče v Japljevi ulici št. 2, v ljudsko šolo na Viču pa tudi ob 16 starši z Viča in Glinc.

Jutrišnja sredo, 24. maja, ob 16 bo cepljenje otrok v ljudski šoli v Sp. Šiški, ob 17 pa v ljudski šoli v Zg. Šiški.

V sredo, 24. maja, ob 17 naj k pregledu prinese pred tednom cepljene otroke starši iz okolice Šmartinske ceste v ljudsko šolo na Šmartinski cesti, ob isti uri pa tudi iz Bežigradskega okraja v ljudsko šolo za Bežigradom.

Obenem opozarjamo starše, ki so cepljenje iz kakršnega koli vzroka pred tednom zamudili, naj otroke prinesejo cepit k tamšnjemu pregledu pred tednom cepljenih otrok.

1882. leta je stekel prvi vlak skozi St. Gotthardski predor.

1885. leta je umrl Victor Hugo, »kralj francoske literature v 19. stoletju«.

23. velikega travna

1707. leta se je rodil v Rasluttu na Švedskem Karel Linne, znamenit prirodoslovec in zdravnik. Po končani študiji — posvetil se je prirodoslovju in medicini — je prevzel vodstvo botaničnega vrta v Upsali, potoval nato po raznih evropskih državah, pa deloval kot zdravnik v Stockholmu. Leta 1741. je postal profesor medicine, nato pa še prirodoslovja na univerzi v Upsali, istočasno pa je vršil tudi službo kraljevega telesnega zdravnika. Umrl je 1778. leta v Upsali. Linne je združeval univerzalno znanje iz izredno delavnosti, velike uspehe je dosegel zlasti na področju botanike, kjer je postavil svoj poseben sistem.

1906. leta je umrl v Kristianiji (Oslo) na Norveškem Henrik Ibsen, dramatik, ki je kot neusmiljen kritik puhle in plitve meščanske družbe hotel prezračiti osmrano, gnilo Evropo. Rodil se je 1828. leta v Skienu in se izredno težko prebil skozi leta mladosti. Delal je kot vajenec v lekarni, pa se je prikopal do gledališča v Bergenu in postal njegov umetniški vodja. S stipendijo je šel na pot in z bogatimi honorarji prebil večji del življenja v Dresdenu in Münchenu na Nemškem oziroma v Rimu. Fanatično se je boril za resnico, razkrinkaval hinavski svet, ki je suženj konvencionalne morale in nima poguma, tak se kazati, tak biti in tak živeti, kakršen je. Prvo in glavno je Ibsenu bila človekova osebnost: »Kar koli si, bodi to z vsem svojim bistvom, polno in dosledno! Vseeno je kaj hočeš; glavno je, da hočeš, kar po svoji naravi holeti moraš.« Zagovarjal je osebnostno pravico žene, se potegoval za reformo zakona in oznanjal vero v tretje kraljestvo, zgrajeno med helenskim in krščanskim, in v nov rod svobodnih ljudi. Zagrizen in samoten na svojem sodnem stolu je trpinčil sebe in v bridki uri spoznal, da je živel kot borec s strahovi v sebi in pisal kot sodnik nad samim seboj. Ibsen je vplival močno tudi na našo moderno.

Red službe božje in birmovanje v ljubljanski stolnici o binkoštnih praznikih

a) Binkoštna nedelja:

1. Dopoldne: Ob desetih uri (9) slovesna škola (10) maša. Po končani sv. maši, okrog desetih (10), se prične dolitev svetne birmo. — Zadnji blagoslov sv. birmo se bo podelil ta predpoldan dvakrat, prvič ob enajstih (11), drugič ob sklepu.

2. Popoldne: Ob pol treh (pol 3) slovesne večernice. Ob treh (3) začetek birmovanja. Zadnji blagoslov sv. birmo samo ob sklepu. Po ev. birmi slovesne litanije.

b) Binkoštni ponedeljek:

Ob desetih uri (10) slovesna sv. maša, po ev. maši okrog enajstih (11) začetek birmovanja. Zadnji blagoslov ob sklepu birmovanja.

Opomini.

Birmanci morajo imeti v rokah birmanski listek in trak.

Pri delitvi sv. birmo položi botek desno roko na desno ramo birmanca. Kdor ima več birmancev, stori leto zaporedoma pri vseh. Ko prejme birmanec sv. birmo, mu botek preveže čelo s trakom. Nato odide k oltarju sv. Rešnjega Telesa, kjer se birmanec trak odzame in se mu s čela obriše sv. krizma.

Botri naj skrbijo, da prejmejo birmanci tudi zadnji blagoslov, ki spada k obredu sv. birmo.

Znamenje za zadnji blagoslov se bo dalo z zakristijskim zvonom.

KULTURNI OBZORNIK

Matičičev »Fant s Kresinjo«

Vsak pisatelj, če je res pravi, dobi nekoč svoj čas. Tako sta se zdaj našla čas in Matičič. Sicer je Matičič napisal že mnogo knjig, predvsem na motive iz prejšnje svetovne vojne, ki spadajo med najboljše slovensko vojno literaturo. Tudi je napisal nekaj del na izrazito nacionalni propagandni podlagi, katerih cena pa je bolj v jeziku in kompoziciji kakor pa v epiki. Tudi zadnja njegova povest, ki je izšla pri Vodnikovih družbi, »Petrinkac«, je dobila nagrado mestne občine (»Živi vir« so dobili svoj čas banovinskih nagrad) ter je eno najvidnejših del lanske knjižne žetve. Odlikuje jo nazorno opisanje notranjega življenja, kakor ga doživlja slovenska krasna vas v leto, posebno ceno pa ima v etičnem poudarku rodne slovenske matere, resnične žive korenine slovenskega naroda. Ta zakoreninjenost v svoj kraj, bogastvo narodopisnih zanimivosti ter optimizem, ki je razlit po vsej povesti, je »Petrinkac« prinesel lep uspeh.

S povestjo »Fant s Kresinjo«, ki je izšla pri Slovenčevi knjižnici, nadaljuje svojo pot, kakor jo je začel s »Petrinkac« in z nič manjšim uspehom, rajši rečemo, da še z večjim. Matičič je trdno vsažen v svoj kraški svet in dobro pozna

svoje ljudi. Še več: on jih ljubi in iz daljave zaduhlega mesta se mu stoji na zemlji in ljudeh, ki jih gleda z nasmejanimi očmi, odprtim srcem in največ od lepe strani. Če je prejšnji pisateljski rod gledal kmeta samo kot zgolj surovo maso, ga sodobni pisatelji zopet odkrivajo v romantični luči kakšnega Tavčarja iz Cvetja v jeseni, dela, o katerem tudi ne moremo reči, da je v tem letu dobil slučajni bibliografski ponatis, temveč naravnost sovpade s duhom našega časa. Ti pisatelji stoji sicer na trdnih realističnih temeljih, toda njih idejni zornik kot na kmeta se je spremenil: namesto zgolj enostranske grdega vidijo na njem samo enostransko lepo, tako da njihova podoba dobiva že priznane tendence. Tako je tudi Matičič postavil svojega izprijenega študenta s Kresinjo, hribovske vasi na Notranjskem, ki se vrača na svoj dom kot študiran kmet, za nekakega učitelja »umnega kmetovanja«. Zlasti prvih 60 strani se zato bere kot v leposlovno obliko odet gospodarski poduk, takšen nekako, kot so ga pisali pozitivisti prejšnjega stoletja, ali pa kakor ga je podal Finžgar v svojem novelističnem opisu sadjarja duhovnika Pirca. Ne trdim, da niso krepki opisi domačega gospodarstva, toda vse preveč

sili na dan poduk, ki tako dobiva primarni poudarek. Toda že s tretjim poglavjem, ko Matičič svojega junaka preseli iz domače vasi v oddaljeno Vrhovlje za hlapca, začneja povest dobivati prave epične oblike ter raste z neverjetno močjo prav do zadnjih poglavij. Tu je toplota opisana ljubezen do gospodarjeve hčerke, ki predstavlja eno najlepših postav v povesti, toda je — škoda — še premalo postavljena v osredje. Jutrnja pot Vidova s Kresinjo po Katro na Vrhovlje je opisana s tako notranjo silo, kot je Matičiču ne bi pripisovali. Prav iz tega prizora vidimo, da Matičič ne zna le statično opisovati folklornih opisov, temveč da je zmožen tudi dinamičnih vzmetov ter notranjih bistveno dramatičnih napetij. Zato se bo njegova literarna pot vzpenjala, ne padala. Kako zanimivo in živo je opisal Vidovega očeta Poljanca, ki prevzema Vidovo gospodarske uspehe za svoje. Ta postava je ena najmočnejših v povesti ter najbolj dogodnih. Če je Petrinka povest o notranjski materi, je ta povest o notranjskem kmetu, kakor ga predstavlja Poljanec. Vid je samo oseba, ki veže dejanja in jih usvaja s svojim delom v ozadju. Očeta tragična smrt je umetniško izredno posrečena. Fant s Kresinjo pa postaja pravi fant od fare, središče kulturnega in gospodarskega življenja, njegove izgubljenosti šole so ga naredile za skritega vojno na vasi. »Izprijeni študent« je postal

zgod vsem bližnjim gospodarjem. Ne najde pa se v ljubezni, ki ga meče od Katrice, lepe, trpeče ljubice, k Julki in k Barici. In prav te strani, ki so posvečene temu iskanju, so najbolj tople ter diha ves opoj fantovstva in deklitva na vasi. Da dobi pravo ceno o kmečkem dekletu in njegovi zvestosti, in da se gospodar s Kresinjo še bolj zakorenini v kmetijo, ga pošlje pisatelj v trenutku zopetnega hrepenenja po mestu na ljubljanski veleslem. Tu najde Vid svoje nekdane sošolce v visokih uradniških, in umetniških poklicih, pa tudi brezposelnih primerov več kot dovolj, da spozna trdnost pravega slovenskega kmečkega grunta, da se zave svoje neodvisnosti, svojega »kraljstva« na Kresnem brodu. Ta zadnja poglavja so pisana kot satira na mestno življenje v vseh pogledih, ko življenje izgublja trdnost, pa tudi etične vrednote, vse je samo zaslužek in moralni realizem. Vid zbeži vnovič iz tega vrveža v mir hribov, iz spleta mestnih zakonskih žensk naravnost v narajočih hribovskih dekletih Bare. Delo na gruntu se tako dopolni z ljubeznijo in v spsem se razlega prek Kresinjo, dviga sra, budi notranjo rast. Pesem, najljubša človeška sila. Ta poglavja tavanja po Ljubljani nekako padajo iz okvira celotne povesti, pomenijo spremembo miljeja ter učinkujejo le kot nasprotje, da se pokaže v toliko lepši barvi pravo življenje na Kresinjo. V celoti pa

žutimo neko neskladje v slogu: povest se razvija iz prve tretjine, ki je uvodna tendenčno podučna ekspozicija v pravo domačnostno povest druge tretjine, ki je središče, vsebuje največ lepot, najmočnejših potez in najslajših notranjih napetij; zadnja tretjina pa se razbije v satiro in karikaturu. Kot nasprotje in kot psihološki moment za Vidovo uravnovesenost pa je tudi tak konec zanimiv ter sprejemljiv.

V celoti je Matičičeva povest »Fant s Kresinjo« sveža knjiga, izvirno sočna in močna povest, s katero je Matičič samo pridobil na svoji pisateljski veljavi. Postavlja se ob bok Jalenu, ki je takšen gorenjski domačinski pisatelj kakor je Matičič notranjski; v določenih prijemih sta si celo zelo sorodna. S svojimi uspehi zadnjega leta je Matičič marsikoga prislil, da revidira mnenje o njem kot pisatelju ter ga moramo priznati kot pristnega in močnega pisatelja notranjskega življenjskega prostora. Našel je v teh letih svoj predmet, ki ga še ni izžepal, pa tudi svoj čas. Danes spada Matičič med najzlahtnejša imena našega knjižnega trga in marsikatero delo bolj slavnih pisateljev bo propadlo, ko bodo strani teh njegovih zadnjih povesti še vedno žive po krepki pisateljski besedi, nazornosti in barvi, zlasti pa po duhu, ki je tako slovenski in dober kot le redkokdaj v naši knjiži.

